

РЕФЕРАТ
ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО СИТЕ ЗВАЊА ЗА
НАСТАВНО-НАУЧНАТА ОБЛАСТ ПРЕТПРИЕМНИШТВО (50623) НА
ФАКУЛТЕТ ЗА ТУРИЗАМ И БИЗНИС ЛОГИСТИКА ПРИ
УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП

Со Одлука бр. 2102 – 142/4 од 24.6.2022 година донесена на 272. седница на Наставно-научниот совет на Факултет за туризам и бизнис логистика, одржана на 24.6.2022 година, определени сме за членови на Рецензентска комисија за избор на наставник во сите звања за наставно-научната област претприемништво (50623) на Факултет за туризам и бизнис логистика при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип:

- **д-р Марија Магдинчева-Шопова** – вонреден професор за наставно-научните области претприемништво и економика на претпријатија, вработена на Факултетот за туризам и бизнис логистика – претседател;
- **д-р Мимоза Серафимова** – редовен професор за наставно-научните области претприемништво и управување со човечки ресурси, вработена на Факултетот за туризам и бизнис логистика – член;
- **д-р Мичо Апостолов** – редовен професор за наставно-научните области бизнис менаџмент и теорија на фирми, микроекономски принципи и иновации и др., вработен на Факултетот за туризам и бизнис логистика – член.

Конкурсот за овој избор беше објавен во весниците „Слободен печат“ и „Коха“ на 15.6.2022 година и во предвидениот рок се пријави:

- **насловен доц. д-р Христина Серафимовска.**

Врз основа на приложената документација од кандидатката, чест ни е на Наставно-научниот совет на Факултет за туризам и бизнис логистика да му го поднесеме следниов

ИЗВЕШТАЈ

Биографски податоци

Д-р Христина Серафимовска е родена 18.1.1981 г. во Штип, Република Македонија. Средно училиште со одличен успех завршува во Штип, во гимназијата „Славчо Стојменски“. Во 2004 г. дипломира на Филолошкиот факултет при Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, група Македонска книжевност и јужнословенски книжевности со македонски јазик и се стекнува со звање – дипломиран професор по македонска книжевност со македонски јазик. Своето образование го продолжува во 2008 г. кога се запишува на постдипломски студии на МБА менаџмент на Економскиот факултет при Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје. Магистрира во ноември 2010 г. со одбраната на магистерскиот труд „Претприемништвото и локалниот економски развој – Општина Штип“ под менторство на академик Таки Фити (среден успех 8,56) и се стекнува со звање - магистер на економски науки од областа на МБА менаџмент. Докторира во октомври 2016 г., исто така на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“, овој пат на Економскиот институт под менторство на проф. д-р Васил Поповски. Со одбраната на докторската дисертација под наслов „Улогата на претприемништвото во развојот на иновативниот потенцијал на човечките ресурси за постигнување одржлива конкурентска предност“ се стекнува со звање - доктор на економски науки. Паралелно со изработката на докторската дисертација се запишува повторно на прв циклус студии овој пат на Факултетот за менаџмент и организација на Меѓународен славјански универзитет „Гаврило Романович Державин“ – Свети Николе, Битола, каде што дипломира во 2018 г. (просечен успех 9,16) и се здобива со звање – дипломиран економист – менаџер.

Кандидатката насловен доц. д-р Христина Серафимовска работи на Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип од основањето на Универзитетот во март 2007 г., до денес каде што е распределена на работно место советник на ректорот/советник за настава. Во февруари 2022 г. се стекнува со звање насловен доцент на Факултетот за туризам и бизнис логистика на Универзитетот „Гоце Делчев“ – Штип во наставно-научните области претприемништво (50623) и управување со човечки ресурси (50622).

Д-р Христина Серафимовска активно се служи со англискиот јазик, а за познавање на истиот има приложено и соодветен сертификат.

Дополнително во периодот од ноември 2017 до ноември 2021 г. Серафимовска е член на Комисијата за финансирање, буџет и локален економски развој, Комисијата за образование и Комисијата за култура при Советот на Општина Штип, а од 15 ноември 2021 г. е именувана за претседател на Надзорниот одбор за контрола на материјално-финансиското работење на Јавното претпријатие за комунално-производни и услужни дејности „Исар“ – Штип.

Законски услови кои треба да ги исполнува кандидатот за избор во звање доцент:

1. **Просечен успех од прв и втор циклус студии.** Кандидатката насловен доц. д-р Христина Серафимовска има завршено прв циклус студии со просечна оценка 9,16 и втор циклус студии со просечна оценка 8,56.
2. **Научен степен доктор на науки од областа во која се избира.** Кандидатката има научен степен доктор на економски науки од научната област *претприемништво* со кој се стекнала по одбраната на докторската дисертација „Улогата на претприемништвото во развојот на иновативниот потенцијал на човечките ресурси за постигнување одржлива конкурентска предност“.
3. **Објавени најмалку четири научни трудови во референтни научни публикации во последните пет години.**

Бр.	Автор	Наслов на трудот	Публикација	Год. на излегување на списанието/публикацијата
1	Hristina Serafimovska, Marija Apostolova Nikolovska	<i>Entrepreneurship and Brain Drain Mutual Effect in The Case of The Republic of N. Macedonia</i>	Journal of Sustainable Development, Vol.1, Issue 27, UDC 330, ISSN 1857-8519, Integrated Business Faculty – Skopje, 2021 (Abstracted/Indexed in: EBSCO database, CEEOL database, databases of Business Source Complete and Sustainability Reference Center.)	2007
2	Marija Apostolova Nikolovska, Hristina Serafimovska	<i>Need for Entrepreneurial Education – Designing an Educational Workshop</i>	Journal of Sustainable Development, Vol. 11, Issue 26, UDC 330, ISSN 1857-8519, Integrated Business Faculty – Skopje, June 2021 (Abstracted/Indexed in: EBSCO database, CEEOL database, databases of Business Source Complete and Sustainability Reference Center.)	2007
3	Marija Apostolova Nikolovska, Hristina Serafimovska	<i>Protecting Human Capital in the Covid Era: Review of Educational Sector in Macedonia</i>	Journal of Sustainable Development, Vol. 10, ISSUE 25 (2020), 3-11, UDC: 330, ISSN 1857-8519, Integrated Business Faculty – Skopje, Dec. 2020 (Abstracted/Indexed in: EBSCO database, CEEOL database, databases of Business Source Complete and Sustainability Reference Center.)	2007

4	Hristina Serafimovska, Marija Apostolova Nikolovska	<i>Challenges of Higher Education in Macedonia – The Impact of Education on economic Growth</i>	International Journal of Innovative Science and Research Technology, ISSN No:-2456-2165, Volume 5, Issue 12, December 2020 (Indexed in: SJIFactor.com)	2012
5	Marija Karaeva, Hristina Serafimovska	<i>The Role Of Centres For Development Of Planning Regions In Implementation Of Policies For Balanced regional Development In Republic Of North Macedonia</i>	Economic Development, Journal of the Institute of Economics - Skopje, Year 21, No.1-2/2019 (Abstracted/indexed in: EBSCO Business Source Complete, EBSCO Discovery Service (EDS) in EBSCO Publishing Database, (Ipswich USA); CEEOL Central and Eastern European Online Library, (Frankfurt, Germany)	од 1999
6	Hristina Serafimovska, Vasil Popovski, Elenica Sofijanova	<i>Implications Of The Educational System On The Development Of Entrepreneurship And The Innovation Of Enterprises In The Republic Of Macedonia,</i>	Economic Development, Journal of the Institute of Economics - Skopje, Year 20, No.1-2/2018 (Abstracted/indexed in: EBSCO Business Source Complete, EBSCO Discovery Service (EDS) in EBSCO Publishing Database, (Ipswich USA); CEEOL Central and Eastern European Online Library, (Frankfurt, Germany)	од 1999

4. **Сертификат за познавање на англиски јазик.** Кандидатката има приложено сертификат за владеење на англиски јазик.
5. **Препораки од најмалку двајца редовни професори од наставно-научните области за кои се бира кандидатот.** Кандидатката има приложено препораки од професори.

Наставно-образовна дејност

Кандидатката насловен доц. д-р Христина Серафимовска има искуство во делот на наставно-образовната дејност. Таа има учествувано во изведување на наставата на Економски факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, по предметите Претприемништво, Производствен менаџмент, Деловно комуницирање и Менаџмент, ангажирана како експерт од пракса вкупно 4 (четири) семестри започнувајќи од зимскиот семестар во студиската 2017/2018 г:

- Одлука на Наставно-научен совет на Економски факултет, УГД, бр. 1202-106/39 од 8.6.2017 г. за ангажираност во учебната 2017/2018 по предметите Претприемништво, Деловно комуницирање и Менаџмент на насоките во Штип и дисперзираните студии во Струмица.
- Одлука на Наставно-научен совет на Економски факултет, УГД, бр. 1202-182/8 од 26.10.2018 г. за ангажираност во зимски семестар 2018/2019 по предметите Претприемништво и Производствен менаџмент на насоките во Штип и дисперзираните студии во Струмица.
- Одлука на Наставно-научен совет на Економски факултет, УГД, бр. 1202-44/5 од 11.2.2019 г. за ангажираност во летен семестар 2018/2019 г. по предметите Претприемништво и Менаџмент на насоките во Штип и дисперзираните студии во Струмица.

Исто така, по стекнување со звање насловен доцент (Одлука бр.2102-49/4 од 17.2.2022) кандидатката е ангажирана во изведување на наставата на Факултет за туризам и бизнис

логистика во летниот семестар во учебната 2021/2022 г. (Одлука бр. 2102-52/4 од 24.2.2022) како насловен доцент по предметот Истражување на туристички пазар.

Научноистражувачка дејност

Научноистражувачката дејност на кандидатката д-р Христина Серафимовска може да се оцени преку бројните научноистражувачки трудови издадени во меѓународни научни публикации, како и во зборници од научни конференции одржани во земјава и во странство.

Во продолжение следи листа на научноистражувачките трудови на кандидатката, класифицирани според припадноста во меѓународни научни публикации и зборници од конференции во земјава и во странство, согласно со критериумите дефинирани во Законот за високо образование:

Трудови со оригинални научни резултати објавени во меѓународни научни списанија:

1. **H. Serafimovska**, M.Sc, E. Ristova, M.Sc, (2011) - *The impact of leadership on achieving total quality management*, 8th International Congress „Machines, Technologies, Materials ’11” (19-21 September), International Scientific-Technical Journal “Machines, Technologies, Materials” year V, issue 7/2011, ISSN 1313-0226, Scientific-technical Union of Mechanical Engineering, Sofia, p.26-28
2. **H. Serafimovska**, (2013) – *The meaning of innovation for the performance of enterprises*, 9th International Congress „Machines, Technologies, Materials ’12”, International virtual journal for science, tehnics and innovations for the industry – MTM Machines, Technologies, Materials, year VII, Issue 2/2013, ISSN 1313 – 0226, Scientific-technical Union of Mechanical Engineering, Sofia, p.31-34
3. **H. Serafimovska**, M.Sc. Stefanovska Lj., (2013) – *Maintaining the entrepreneurial orientation in family businesses*, International Review of Social Sciences and Humanities, Vol. 5, No. 2, ISSN 2248-9010 (Online), ISSN 2250-0715 (Print), Barpeta, India, p. 50-57
4. **H. Serafimovska**, Lj., Sotirovski, (2014) – *Implications of the Legal Framework for the Development of Entrepreneurship*, International Review of Social Sciences and Humanities, Vol. 7, No. 1, ISSN 2248-9010 (Online), ISSN 2250-0715 (Print), Barpeta, India, p. 263-273
5. V. Popovski, Ph.D, **H. Serafimovska**, M.Sc., (2016) - *Organizational culture imperative for higher innovation in enterprises in the republic of Macedonia*, Economic Development, Journal of the Institute of Economics - Skopje, ISSN 1857-7741 (on-line) UDC – 338, Year 18, No.3/2016, p. 61-74
6. **H. Serafimovska PhD**, (2016) – *The type of work environment and the development of innovation within enterprises in Macedonia*, Journal of economics, ISSN 1857-9973, 334.72:005.342(497.7), Vol. 1, No. 2, (2016), Goce Delcev University – Stip, p. 1-8
7. **Hristina Serafimovska**, Vasil Popovski, (2017) - *The Management Of Human Resources As A Key Imperative For Increasing The Innovation Of Enterprises In The Republic Of Macedonia*, ISSN 1857-7741 (on-line) UDC – 338, Economic Development, Journal of the Institute of Economics – Skopje, Year.19, No.3/2017, p.121-131
8. Elenica Sofijanovna, Darko Andronikov, **Hristina Serafimovska**, (2018) – *Financial Management And Control Of The Agribusiness*, ISSN 1857-9973, 338.43:658. 14/.17, Journal of Economics, Goce Delcev University – Stip, p. 29-35
9. **Hristina Serafimovska**, Vasil Popovski, Elenica Sofijanovna, (2018) – *Implications Of The Educational System On The Development Of Entrepreneurship And The Innovation Of Enterprises In The Republic Of Macedonia*, Economic Development, Journal of the Institute of Economics - Skopje, ISSN 1857-7741 (on-line) UDC – 338 Year 20, No.1-2/2018, p. 187-201
10. Marija Karaeva, **Hristina Serafimovska**, (2019) – *The Role Of Centres For Development Of Planning Regions In Implementation Of Policies For Balanced regional Development In Republic Of North Macedonia*, Economic Development, Journal of the Institute of Economics - Skopje, ISSN 1857-7741 (on-line) UDC – 338, Year 21, No.1-2/2019, p. 95-108

11. **Hristina Serafimovska**, Marija Apostolova Nikolovska – *Challenges of Higher Education in Macedonia – The Impact of Education on economic Growth*, International Journal of Innovative Science and Research Technology, ISSN No:-2456-2165, Volume 5, Issue 12, December 2020
12. Marija Apostolova Nikolovska, **Hristina Serafimovska** – *Protecting Human Capital in the Covid Era: Review of Educational Sector in Macedonia*, Journal of Sustainable Development, Vol. 10, ISSUE 25 (2020), 3-11, UDC: 330, ISSN 1857-8519, Integrated Business Faculty – Skopje, Dec. 2020
13. Marija Apostolova Nikolovska, **Hristina Serafimovska** – *Need for Entrepreneurial Education – Designing an Educational Workshop*, Journal of Sustainable Development, Vol. 11, Issue 26, UDC 330, ISSN 1857-8519, Integrated Business Faculty – Skopje, June 2021
14. Hristina Serafimovska, Marija Apostolova Nikolovska – *Entrepreneurship and Brain Drain Mutual Effect in The Case of The Republic of N. Macedonia*, Journal of Sustainable Development, Vol.1, Issue 27, UDC 330, ISSN 1857-8519, Integrated Business Faculty – Skopje, 2021

Трудови со оригинални научни резултати објавени во домашни научни списанија:

15. **Серафимовска Х.** (2010) - *Претприемачкото однесување – фактор за економски развој*, Годишен зборник - година 2, Vol. II, ISSN 1857-76-28, Економски факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, Штип, стр. 301-308
16. Проф. д-р Трајко Мицевски, **д-р Христина Серафимовска**, (2017) – *Влијанието на наталитетот врз бројот на средношколиците*, Годишен зборник - година 8, Vol. XI, ISSN: 1857 – 7296, Економски факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, стр. 8-15

Трудови со оригинални научни резултати објавени во зборник на трудови од меѓународни научни конференции (во странство):

17. E. Ristova, M.Sc, Z. Panov, **PhD H. Serafimovska**, M.Sc (2011) - *Manufacturing strategy, total quality management and HR strategy: an integral performance measurement model*, Proceedings of International Conference on Innovative Technologies, ISBN 978-80-904502-6-4, Bratislava, p. 462-464
18. **M.Sc. Serafimovska H.**, M.Sc. Stefanovska Lj., M.Sc. Ristova E, (2011) - *Factors concerning the economic growth: HR development in institutions that support entrepreneurship*, International Scientific Conference REDETE 2011 “Researching Economic Development and Entrepreneurship in Transition Economies“ , ISSN 2233-1034, Faculty of Economics, University of Banja Luka, p. 673-679

Евалуација на трудови во авторство или коавторство на д-р Христина Серафимовска:

Евалуација на трудот бр.1

The impact of leadership on achieving total quality management, 8th International Congress „Machines, Technologies, Materials ’11” (19-21 September), International Scientific-Technical Journal “Machines, Technologies, Materials” year V, issue 7/2011, ISSN 1313-0226, Scientific-technical Union of Mechanical Engineering, Sofia, p.26-28

Менаџментот на целосен квалитет (TQM) е процес кој започнува со визија која треба активно да биде промовирана од организацискиот лидер. Во таа насока трудот особено ја нагласува потребата од ефективно лидерство кое ќе изгради здрава организациска култура, што подоцна ќе може да се трансформира во менаџмент на целосен квалитет. Со цел поблиску да се навлезе во спецификите на концептот, трудот ги елаборира пропустите кои најчесто доведуваат до пропаст на целокупниот процес и ги нагласува потребните фази низ кои треба да се манифестира специфичниот тип на лидерство, познат како ПДЦА (PDCA) лидерство, што треба да доведе до целосна реализација на програмата за Тотален менаџмент на квалитет. Ваквиот концепт е тесно поврзан со подобрување на ефикасноста на поединците, групите и на организација во целост

Евалуација на трудот бр.2

Н. Serafimovska, (2013) – *The meaning of innovation for the performance of enterprises*, 9th International Congress „Machines, Technologies, Materials ’12”, International virtual journal for science, tehnics and innovations for the industry – MTM Machines, Technologies, Materials, year VII, Issue 2/2013, ISSN 1313 – 0226, Scientific-technical Union of Mechanical Engineering, Sofia, p.31-34

Во фокусот на овој трудот се наоѓаат иновациите како основна карактеристика на претприемништвото, потенцирајќи го значењето кое го имаат истите за перформансите на претпријатијата. Трудот одблиску го елаборира овој феномен преку дефинирање на типовите на иновации, се задржува на расчленување на процесот на иновирање, ги третира принципите, но и опасностите кои најчесто доведуваат до застој или целосно спречување на процесот на иновирање. Трудот дава и статистички пресек за инвестициите во иновации и поттикнувањето на процесот на иновирање во претпријатијата во различни земји.

Евалуација на трудот бр.3

Н. Serafimovska, M.Sc. Stefanovska Lj., (2013) – *Maintaining the entrepreneurial orientation in family businesses*, International Review of Social Sciences and Humanities, Vol. 5, No. 2, ISSN 2248-9010 (Online), ISSN 2250-0715 (Print), Barpeta, India, p. 50-57

Предмет на обработка на овој труд се токму фамилијарните бизниси и нивниот специфичен однос со претприемништвото. Претприемништвото, како современ и соодветен начин на дејствување од претпријатијата во турбулентното окружување, од претпријатијата бара посебен третман за негов развој. Овој третман поттикнува специфични прашања за фамилијарните бизниси, нивната подготвеност за преземање претприемачки потфати, односот кон преземањето ризик, степенот на иновативност и сл. кои зависат од внатрешната поставеност на претпријатијата и начинот на управување. За таа цел прво е утврдена природата на фамилијарните бизниси и е остварен компаративен преглед на фамилијарните со нефамилитарните претпријатија со цел утврдување на сличностите и разликите меѓу нив, идентификувани се основните тешкотии и главните прашања кои ги засегаат овој тип на претпријатија и сл. Теоретските видувања по ова прашање се поткрепени со статистички податоци за фамилијарните бизниси главно во САД и Европската Унија. Сепак она што претставува главен фокус е идентификување на димензиите што ја отсликуваат претприемачката ориентација на фамилијарните бизниси и давање препораки за тоа како треба истата да се одржува.

Евалуација на трудот бр.4

Н. Serafimovska, Lj., Sotiroski, (2014) – *Implications of the Legal Framework for the Development of Entrepreneurship*, International Review of Social Sciences and Humanities, Vol. 7, No. 1, ISSN 2248-9010 (Online), ISSN 2250-0715 (Print), Barpeta, India, p. 263-273

Ова истражување има за цел да го утврди влијанието на правната регулатива врз развојот на претприемништвото во општа и специфична смисла. Трудот ги издвојува конкретните регулативи кои влијаат врз зголемување на претприемачките перспективи на земјата. Секој од издвоените правни фактори е проследен со соодветна експертиза во однос на детектираните пропусти. Врз основа на утврдените пропусти и можности на актуелната состојба се изведени соодветни препораки за усовршување на правната регулатива и подобрување на претприемачката состојба на земјата.

Евалуација на трудот бр.5

V. Popovski, Ph.D, **Н. Serafimovska**, M.Sc., (2016) - *Organizational culture imperative for higher innovation in enterprises in the republic of Macedonia*, Economic Development, Journal of the Institute of Economics - Skopje, ISSN 1857-7741 (on-line) UDC – 338, Year 18, No.3/2016, p. 61-74

Трудот го третира прашањето на иновативноста на претпријатијата во Република Македонија. Од резултатите од спроведеното истражување може да се заклучи дека забележаните достигнувања во полето на иновативноста во македонските компании се како резултат на воспоставена специфична организациска култура. Организациската култура е таа која ја насочува целокупната енергија и ентузијазам на организацијата

кон една или повеќе заеднички специфични цели, и го поттикнува процесот на интрапретприемништво. Резултатите покажуваат дека македонските менаџери се свесни за придобивките и ги користат сродните ставови, вредности и верувања кај вработените за постигнување на специфичните организациски цели, во случајот поттикнување на иновативноста на претпријатијата.

Евалуација на трудот бр.6

H. Serafimovska PhD, (2016) – *The type of work environment and the development of innovation within enterprises in Macedonia*, Journal of economics, ISSN 1857-9973, 334.72:005.342(497.7), Vol. 1, No. 2, (2016), Goce Delcev University – Stip, p. 1-8

Предмет на истражување на овој труд е прашањето за поврзаноста на работната средина во претпријатијата со развојот на иновациите. Трудот е со цел да ја утврди состојбата по ова прашање во македонските компании, да испита одблизу каков тип на работна средина е типичен за македонските претпријатија и колку истата придонесува за поттикнување на процесот на иновирање во нив. Токму заради нејзиното влијание врз поттикнувањето или попречувањето на процесот на иновирање трудот одблизу ја испитува поврзаноста на овие два сегмента во македонските компании. Заклучоците се влечени врз основа на спроведено истражување во вкупно 31 иновативна компанија во Македонија.

Евалуација на трудот бр.7

Hristina Serafimovska, Vasil Popovski, (2017) - *The Management Of Human Resources As A Key Imperative For Increasing The Innovation Of Enterprises In The Republic Of Macedonia*, ISSN 1857-7741 (on-line) UDC – 338, Economic Development, Journal of the Institute of Economics – Skopje, Year.19, No.3/2017, p.121-131

Овој труд е со примарна цел да ја истражи поврзаноста на менаџментот на човечки ресурси со иновативноста во претпријатијата во Република Македонија. Имајќи ја предвид значајноста на човечките ресурси, како клучен и незаменлив организациски ресурс, и ефектот кои тие го имаат врз перформансите на претпријатијата во вид на ефикасност и ефективност зависно од начинот на нивно менаџирање се поставува прашањето за тоа колку овие ресурси стратешки се користат во Република Македонија. Истражувањето дополнително ја третира иновативноста на македонските компании во функција на потенцирање на можноста, но и утврдување на состојбата во македонските претпријатија по однос на прашањето колку македонските менаџери применуваат, но и се свесни за придобивките од користење и развивање на стратешки менаџмент на човечки ресурси во функција на постигнување на специфични цели на претпријатијата. Истражувањето опфаќа иновативни компании со цел да се утврди колку од оваа иновативност е контролирана и целно, намерно предизвикана со примена на стратешки менаџмент на човечки ресурси.

Евалуација на трудот бр.8

Elenica Sofijanov, Darko Andronikov, **Hristina Serafimovska**, (2018) – *Financial Management And Control Of The Agribusiness*, ISSN 1857-9973, 338.43:658. 14/.17, Journal of Economics, Goce Delcev University – Stip, p. 29-35

Овој труд се занимава со анализа на прашањето на агробизнисот како специфична дејност и принципот на максимизирање на профитот како водечки мотив за дејствување и водење на бизнисот. Во трудот е истакната потребата од заемна вклученост на менаџерите и вработените во процесот на следење и предвидување на достигнувањата со цел да се обезбеди контрола на работењето и максимизирање на заработувачката. Овој т.н. принцип на целосна вклученост треба да обезбеди партиципација на секој поединец преку строго почитување на пропишаните процедури, правилна употреба на опремата според пропишаното, следење на проблемите и евентуалните грешки во работењето, креирање сугестии за нивно редуцирање и континуирано пренесување на искуството преку обука на нови поединци.

Евалуација на трудот бр.9

Hristina Serafimovska, Vasil Popovski, Elenica Sofijanov, (2018) – *Implications Of The Educational System On The Development Of Entrepreneurship And The Innovation Of Enterprises*

In The Republic Of Macedonia, Economic Development, Journal of the Institute of Economics - Skopje, ISSN 1857-7741 (on-line) UDC – 338 Year 20, No.1-2/2018, p. 187-201

Предмет на истражување на овој труд е всушност поврзаноста на образованиот систем, неговите карактеристики и методи со развојот на претприемништвото и иновативноста на претпријатијата во Република Македонија. Истражувањето подразбира анкетирање на претставници од триесет иновативни претпријатија со цел да се утврди дали постои рефлексија од вештините стекнати како последица на образовниот процес врз работата во претпријатието и постигнатите иновативни резултати. Поточно дали популарните методи во наставата за развој на креативни карактеристики кај луѓето биле застапени во текот на нивното школување и колку тие денес имаат рефлексија врз нивното работење.

Евалуација на трудот бр.10

Marija Karaeva, **Hristina Serafimovska**, (2019) – *The Role Of Centres For Development Of Planning Regions In Implementation Of Policies For Balanced regional Development In Republic Of North Macedonia*, Economic Development, Journal of the Institute of Economics - Skopje, ISSN 1857-7741 (on-line) UDC – 338, Year 21, No.1-2/2019, p. 95-108

Содржините во овој труд се наменети за утврдување на состојбите со претприемништвото и регионалниот економски развој во Република Македонија. Истражувањето е насочено кон утврдување на актуелните политики за регионален економски развој, имплементирани мерки и форми за негова поддршка, резултатите кои се постигнати од креираните политики и сл. Центрите за развој на планските региони се детектирани како главни носители на политиките за постигнување рамномерен регионален развој на територијата на Република Македонија. За таа цел фокусот на истражувањето е ставен на анализа на состојбите во овие институции, проценка на оправданоста од нивното постоење и акцентирање на резултатите од досегашните имплементирани политики. Заклучоците се градени врз основа на примарни извори на податоци, кои изворно даваат прецизен увид за работењето на центрите и даваат квантифициран увид за бенефитите од нив. Трудот е значаен од повеќе аспекти. Приложените податоци исто така, отвораат можности за дополнителни истражувања за разликите во нивоата на успех на постигнатиот развој на регионите, утврдување на причини за истите и сл.

Евалуација на трудот бр.11

Hristina Serafimovska, Marija Apostolova Nikolovska – *Challenges of Higher Education in Macedonia – The Impact of Education on economic Growth*, International Journal of Innovative Science and Research Technology, ISSN No:-2456-2165, Volume 5, Issue 12, December 2020

Важноста на процесот на образование во најголем дел се огледува во делот на креирање на човечки капитал, незаменлив ресурс за креирање конкурентска предност на претпријатијата и економијата, воопшто. Заклучоците во трудот се влечени врз основа на секундарни извори на податоци и трудот дава статистички пресек за прашањето на наталитетот, состојбата со ученичката популација по образовните институции, состојбите со човечкиот капитал во земјата, прашањето на невработеноста и економскиот раст. За поблиско запознавање со спецификите на материјата трудот го користи примерот на Општина Штип како студија на случај, притоа правејќи пресек преку согледување на состојбите во сите три степени на образование (основно, средно и високо).

Евалуација на трудот бр.12

Marija Apostolova Nikolovska, **Hristina Serafimovska** – *Protecting Human Capital in the Covid Era: Review of Educational Sector in Macedonia*, Journal of Sustainable Development, Vol. 10, ISSUE 25 (2020), 3-11, UDC: 330, ISSN 1857-8519, Integrated Business Faculty – Skopje, Dec. 2020

Инвестирањето во човечки капитал, акумулирањето на знаења и вештини е основен пат до одржлив развој и економски раст на секоја држава. Со актуелните случувања со COVID -19 пандемијата овој процес е видно загрозен, а последиците од него врз економијата ќе остават длабоки траги. Токму затоа ова прашање заслужува посебно внимание. Оттаму справувањето со пандемијата, мерките кои се преземаат и кризниот менаџмент кои го применуваат земјите, како и интервенциите кои е потребно да бидат преземени во делот на образовниот систем се предмет на обработка на овој труд.

Евалуација на трудот бр.13

Marija Apostolova Nikolovska, **Hristina Serafimovska** – *Need for Entrepreneurial Education – Designing an Educational Workshop*, Journal of Sustainable Development, Vol. 11, Issue 26, UDC 330, ISSN 1857-8519, Integrated Business Faculty – Skopje, June 2021

Земајќи го предвид значењето на претприемништвото за развој на економијата и справување со предизвиците на современото опкружување, трудот е насочен кон детектирање на начините за најсоодветно развивање на индивидуални претприемачки капацитети. Од друга страна, процесот на образование е од клучна улога за развојот на знаења, вештини, ставови и вредности преку кои поединците може да вложуваат во одржлива иднина. Овој труд во суштина ја истакнува потребата образованието да биде ставено во функција на развивање на претприемачките потенцијали на индивидуите. Истакната е потребата образовниот процес да направи повеќе од обично оспособување на младите луѓе за работа и да се насочи кон збогатување на секој поединец со вештини кој од него ќе направат активен, одговорен граѓанин кои се вложува во континуирано подобрување на своето опкружување. Трудот го нагласува значењето на претприемништвото, неопходноста од него во современото опкружување и за таа цел дава препораки за тоа како да се развие претприемничко образование, какви методи на работа да се применуваат за поединците да се развијат со повисок степен на претприемничко однесување и да прераснат во креативни и флексибилни индивидуи.

Евалуација на трудот бр.14

Hristina Serafimovska, Marija Apostolova Nikolovska (2021) – *Entrepreneurship and Brain Drain Mutual Effect in The Case of The Republic of N. Macedonia*, Journal of Sustainable Development, Vol.1, Issue 27, UDC 330, ISSN 1857-8519, Integrated Business Faculty – Skopje

Како истражувачка проблематика во овој труд се јавува врската која постои помеѓу развојот на претприемништвото и одливот на мозоци со цел да се генерираат сознанија кои би помогнале при креирањето на понатамошните општествени политики. Феноменот на „одлив на мозоци“ е проследен преку призмата на повеќе фактори на влијание, како што се: вработување веднаш по дипломирањето, партизираност при вработување, диспропорција на пазарот на трудот, дискриминација, нестабилни работни места и примања кои не кореспондираат на компетенциите, заштита на работничките права, доедукација и преквалификација и сл., а истражувањето е спроведено помеѓу испитаници од Р.Македонија на возраст над 18 г.

Евалуација на трудот бр.15

Серафимовска Х, (2010) - *Претприемачкото однесување – фактор за економски развој*, Годишен зборник - година 2, Vol. II, ISSN 1857-76-28, Економски факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, Штип, стр. 301-308

Предмет на обработка на овој труд е поврзаноста на економскиот развој со потребата од претприемничко однесување. Научните теории и искуства од секојдневната пракса покажуваат дека претприемништвото заедно со секторот на мали и средни претпријатија е столб на економски развој. Токму затоа трудот ги обработува формите преку кои претприемништвото дава своја контрибуција во споменатиот сегмент.

Евалуација на трудот бр.16

Проф. д-р Трајко Мицевски, д-р **Христина Серафимовска**, (2017) – *Влијанието на наталитетот врз бројот на средношколците*, Годишен зборник - година 8, Vol. XI, ISSN: 1857 – 7296, Економски факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, стр. 8-15

Наталитетот како демографска промена на населението игра значајна улога во економскиот и општествениот раст и развој на една земја. Токму затоа овој труд е фокусиран на прикажувањето на временска серија од триесетина години на наталитетот и бројот на средношколци и нивната корелативна зависност изразена пресметковно, табеларно и графички.

Евалуација на трудот бр.17

E. Ristova, M.Sc, Z. Panov, **PhD H. Serafimovska**, M.Sc (2011) - *Manufacturing strategy, total quality management and HR strategy: an integral performance measurement model*, Proceedings of International Conference on Innovative Technologies, ISBN 978-80-904502-6-4, Bratislava, p. 462-464

Предмет на обработка на овој труд е потребата на претпријатијата да развијат интегрален модел за мерење перформанси. За таа цел трудот поединечно ги елаборира спецификите на процесот насочен кон целосно поврзување на производствената стратегија на претпријатието, менаџментот на целосен квалитет и стратегијата за човечки ресурси во еден кохерентен процес, кој ќе обезбеди континуирано усовршување и развој на организацијата.

Евалуација на трудот бр.18

M.Sc. Serafimovska H., M.Sc. Stefanovska Lj., M.Sc. Ristova E, (2011) - *Factors concerning the economic growth: HR development in institutions that support entrepreneurship*, International Scientific Conference REDETE 2011 "Researching Economic Development and Entrepreneurship in Transition Economies", ISSN 2233-1034, Faculty of Economics, University of Banja Luka, p. 673-679

Трудот го актуализира прашањето на развој на претприемништво и јакнење на претприемничката клима во претпријатијата. За таа цел како посебно важно прашање го издвојува прашањето на менаџментот на човечки ресурси согледано преку двата важни процеса: процесот на селекција на кадар и политиките за развој на човечки ресурси. Заклучоците се влечени врз основа на податоци кои ги опфаќаат јавните институции задолжени за креирање политики и развој на претприемништвото во државата и приватните претпријатија како носители на претприемничкиот процес. Трудот ги детектира клучните проблеми коишто се јавуваат при спроведување на политиките за развој на претприемништвото во Р. Македонија и недостатоците кои постојат во институциите наменети за развој на претприемништвото во земјата. Препораките се во насока на нивно надминување и подобрување на претприемачките потенцијали на земјата.

Евалуација на објавените книги/учебници на кандидатката д-р Христина Серафимовска:

1. **Христина Серафимовска, 2011, „Состојба и претприемачки перспективи на економијата во Општина Штип“, 2-ри Август, Штип (монографија)**

Содржините од оваа книга претставуваат пресек на состојбата на локалната економија на Општина Штип, во насока на утврдување на моменталните појави и идентификација на пречките и можностите за иден развој на економијата во заедницата. Анализата на профилот на Општина Штип има цел да се добие комплетна слика за тоа со каков потенцијал располага овој регион. Истата е направена од неколку аспекти и накратко се опфатени следниве содржини: географската поставеност на Општината, расположливите природни ресурси, преглед на демографската состојба и состојбата со вработувањето, како и анализа на структурата на стопанството. Направен е опсежен преглед на состојбата на претпријатијата во Општината, поткрепен со прецизни статистички податоци за бројот на мали и средни претпријатија, нивната секторска распределба и економска моќ. Анализата на МСП и претприемништвото го опфаќа и транзицискиот период. Со цел утврдување на локалниот развоен потенцијал на Општината, критички се анализирани актуелните мерки за поддршка на МСП и претприемништвото, како и постојните институции - нивниот квалитет и нивната ефикасност. Во насока на подобрување на претприемачкиот амбиент и локалната бизнис клима, истражувањето е насочено и кон идентификација на состојбата на сегментите што ја сочинуваат инвестициската клима на Општината и детектирање на реалните пречки кои придонесуваат за стагнација на развојот на малите и средните претпријатија во овој регион. Направени се препораки за тоа во кои делови од инвестициската клима е потребно да се интервенира и се елаборирани идните развојни насоки што ги отвораат поднебјето и ресурсите на регионот.

2. **Д-р Христина Серафимовска, проф. д-р Васил Поповски, 2017, „Иновации и претприемништво“, 2-ри Август, Штип (високошколски учебник)**

Станува збор за високошколски учебник наменет за студентите по предметот Претприемништво. Содржините обработени во секое од поглавјата ќе им послужат на студентите најпрво за запознавање со теоретските аспекти на поимите претприемништво,

иновативност и креативност, менаџмент на човечки ресурси, интрапретприемништво, конкурентност и сл. Концептот предвидува во последната глава, во вид на сублимат на претходно кажаното, да се опфати поентата за иновативноста и да се нагласат оние типови на организациски активности кои ја поддржуваат стратегијата на иновација и придонесуваат кон нејзина успешна имплементација. Нагласена е потребата од неминовен стратегиски пристап, односно пристап на совпаѓање на избраните стратегии на сите нивоа во насока на постигнување конкурентност на претпријатијата по пат на иновација. Како специфична определба, во случајот се преферира стратегијата на иновација во својство на конкурентска стратегија, додека остварувањето на компатибилност со практиките на менаџмент на човечки ресурси и воспоставувањето на претприемачка организациска култура во претпријатието е со цел јакнење на иновативноста во насока на постигнување на конкурентска предност на претпријатијата.

Престои во странство

Еразмус + размена – *International Staff Training Week* – Универзитет во Љубљана, 23 – 27 мај 2016.

За време на престојот кандидатката има спроведено истражување за состојбата на претприемништвото во високото образование и утврдување на најчестите претприемнички практики на престижните универзитети ширум Европа преку спроведено анкетно истражување на земјите учеснички во настанот. За време на престојот, исто така, фокус е ставен и на идентификување на иновативните менаџмент практики кои се развиени на Универзитетот во Љубљана, со цел подобрување на внатрешните процеси и општите перформанси на Универзитетот.

Учество во работилници/собири со објавени извештаи (во земјава и во странство)

Tempus Regional Seminar – *Human Resources Management in Higher Education*, Sarajevo, Bosnia and Herzegovina, 14/15 June, 2012

Стручно-апликативна и организациско-развојна дејност

Членство во организации, работни тела и комисии

Д-р Христина Серафимовска поседува извонредни организациски способности, како и способност за тимска и индивидуална работа. Кандидатката е член на работната група на Универзитетската уписна комисија за прием на студенти во прв циклус студии од основањето на Универзитетот до денес (прилог - одлуки од Универзитетски сенат бр. 0201-795/6 од 6.7.2015, бр. 0201-445/20 од 16.5.2016, бр. 0201-595/16 од 29.5.2017, бр. 0201-648/22 од 25.6.2018 и бр. 0201-522/12 од 9.7.2019, бр. 0201-354/12 од 30.6.2020 и 0201-451/12 од 1.7.2021). Член е и на Комисија за попис на патнички автомобили и придружен алат на Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип. (прилог - одлуки од Универзитетски сенат бр. 0201-1341/18 од 14.12.2015, бр. 0201-848/10 од 25.10.2016, бр. 0202-981/5 од 20.11.2017 и бр. 0201-1091/22 од 28.12.2018). Член на Комисија за попис на парични средства на сметката, благајната, инструментите за плаќање и други хартии од вредност на УГД (прилог - Одлука од Универзитетски сенат бр. 0201-810/18 од 28.12.2019). Член на Комисија за попис на основни средства и ситен инвентар (прилог - Одлуки од Универзитетски сенат бр. 0201-563/24 од 16.11.2020 и бр. 0201-641/38 од 1.11.2021). Исто така, кандидатката како член на работното тело за изработка на елаборати за акредитација на студиските програми на Универзитетот во прв, втор и трет циклус студии учествува во нивната изработка и учествува во координација на процесот на акредитација на студиските програми (прилог – Одлука од Универзитетски сенат бр. 0201-132/9 од 1.2.2016)

Д-р Христина Серафимовска поседува сертификати од завршени обуки од повеќе области/теми, меѓу кои: менаџмент на промени, бизнис преговарање, справување со проблематични ситуации и луѓе, работа со емоционална интелигенција, ЕУ соработка и можностите за финансирање на истражување и иновации.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на претходно изнесените биографски податоци и елаборираните информации за наставно-образовната, научноистражувачка, како стручно-апликативната и организациско-развојна активност на пријавените кандидати за избор на еден наставник во сите звања во наставно-научната област *претприемништво* на Факултетот за туризам и бизнис логистика при Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип, Република Северна Македонија, Комисијата го констатира следново:

Кандидатката насловен доц. д-р Христина Серафимовска има одбрането докторска дисертација од соодветната наставно-научна област распишана во Конкурсот. Врз основа на прикажаната научноистражувачка, наставно-образовна и стручно-апликативна работа може да се заклучи дека кандидатката е продуктивен истражувач со фокус во областа на претприемништвото. Од приложените трудови, работната биографија, искуството во наставната и научноистражувачката работа, односно од целокупната активност поврзана со научната област претприемништво може да се заклучи дека кандидатката насловен доц. д-р Христина Серафимовска ги исполнува сите законски услови за избор во звање доцент.

Согласно со Законот за високо образование на Република Северна Македонија и Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставни и соработнички звања на Универзитетот „Гоце Делчев“ - Штип, по деталното разгледување на комплетно доставената документација пропишана во Конкурсот, Рецензентската комисија, врз основа на изнесеното, има чест и задоволство да му предложи на **Наставно-научниот совет на Факултетот за туризам и бизнис логистика при Универзитетот „Гоце Делчев“ - Штип кандидатката насловен доц. д-р Христина Серафимовска да ја избере за наставник во звање доцент за наставно-научната област претприемништво.**

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Д-р Марија Магдинчева-Шопова, вонреден професор, претседател, с.р.

Д-р Мимоза Серафимова, редовен професор, член, с.р.

Д-р Мичо Апостолов, редовен професор, член, с.р.

ТАБЕЛА НА АКТИВНОСТИ КОИ СЕ БОДУВААТ ПРИ ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ

Р. Бр.	Наставно-образовна дејност	Поени				
		Во земјава		Во странство		Вкупно
		број	поени	број	поени	
1.	Експерт од пракса					0
2.	Насловен доцент					0
	ВКУПНО					0
Р. бр.	Научноистражувачка дејност и стручно-уметнички активности	Поени				
		Во земјава		Во странство		Вкупно
		број	поени	број	поени	
1	Монографија или научна книга	2	10			20
2	Научен труд објавен во меѓународно научно списание (прв автор, втор автор, останати автори) Ред.бр. 1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,13 и 14		9/6/3		9/6/3	108,6 2x9,3=18,6 7x9=63 4x6=24 1x3=3
3	Труд со оригинални научни резултати, објавени во зборник од трудови на научен собир во земјава: ред.бр. 15, 16 во странство: ред.бр. 17, 18	2	2	2	3	10,6 1x2=2 1,3x2=2,6 2x3=6
4	Учество на научен собир со реферат (постер/усно), концерт во земјата и во странство		1/1,5	1	1,5/2	2
5	Одбранета докторска дисертација	1	8			8
6	Одбранет магистерски труд	1	4			4
7	Студиски престој во странство			1	8	8
	ВКУПНО					161,2
Р. бр.	Стручно-апликативна дејност и организациско-развојна дејност	Поени				
		Во земјата		Во странство		Вкупно
		број	поени	број	поени	
1	Елаборати и експертиси	1	2			2
2	Член на факултетски орган, комисија	14	2			28
	ВКУПНО					30
	ВКУПНО БОДОВИ ОД СИТЕ ОБЛАСТИ					191,2